

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår saksbehandler
Terje Engvik
57 83 70 86

Vår dato
23.06.2012
Deres dato

Vår referanse
12/00617-2
Deres referanse

Høringssvar NOU 2012:9 Energiutredningen

Det vises til høringsbrev datert 23.03.2012.

Norges Bondelag mener at Energiutredningen om verdiskaping, forsyningsikkerhet og miljø i energisektoren gir en grundig og omfattende presentasjon med utgangspunkt i utvalgets mandat. Utredningene gir mange gode, konkrete anbefalinger og forslag knyttet til de ulike problemstillingene.

Norges Bondelag vil i dette høringssvaret fokusere på konkrete utfordringer og problemstillinger som framstår som sentrale med utgangspunkt i ressursforvaltnings- og verdiskapingsarbeidet i landbruksnæringa, samtidig som det presenteres supplerende synspunkt og forslag.

1. Klimautfordringen og det globale perspektivet

Den internasjonale klimapolitikken er behandlet i kapittel 4 i utredningen. Norges Bondelag vil understreke de alvorlige utfordringene en står overfor globalt, med sterke føringer for rask og omfattende reduksjon av utslippene fra fossile energikilder. Samtidig kan det konstateres at en globalt har stor ressursmangel og fattigdom, der en positiv utvikling er avhengig av både økt matproduksjon og økt energiproduksjon. Selv om det stadig gjøres nye olje- og gassfunn, og teknologien for utvinning stadig utvikler seg, er de fossile energikildene en begrenset ressurs, som må forvaltes deretter. Begge disse forholdene tilsier at det må satses sterkt på utnyttning av fornybare energiresurser. Norge er energimessig i en særstilling internasjonalt. I tillegg til vår betydelige aktivitet på olje- og gassektoren har vi store fornybarressurser i form av vann, vind og bioenergi. Det må legges til rette for at disse kan utnyttes aktivt, til beste både for klimagevinster, verdiskaping og forsyningsikkerhet. Den rike ressurstilgangen tilsier at vi både kan sikre en god nasjonal energiforsyning, gjerne med satsing på nye, energikrevende produksjoner innenlands, og i tillegg produsere rein energi beregnet for eksport.

2. Satsing på fornybar energi

Det er bred, overordnet enighet i Norge om satsingen på økt fornybarproduksjon. Den nyetablerte elsertifikatordningen med Sverige og tilslutningen til EUs fornybardirektiv inneholder konkrete og ambisiøse mål om økt fornybarsatsing innen 2020. Tilsvarende ambisiøst nasjonalt mål forligger

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Schweigaardsgate 34 C 0191 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto:: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

også for økt bioenergiproduksjon. Med eierskap til størstedelen av landets utmarksarealer, rår landbruksnæringa over betydelige ressurser for energiproduksjon, fordelt på produksjonsområdene småkraft, vindkraft, bioenergi fra skog og biogass. På alle områdene er det potensial for betydelig produksjonsøkning. Når en inkluderer ved- og bioenergiproduksjonen, er landbruksnæringa en klar nettleverandør av energi. I den vedtatte energistrategien fra 2011 har Norges Bondelag tallfestet mål for ytterligere økt energiproduksjon knyttet til landbruksnæringa innen 2020. Det er også grunn til å understreke at en både internasjonalt, lokalt og for landbrukets vedkommende må ha et betydelig lengre tidsperspektiv med seg enn til 2020. Dette er det tatt hensyn til i Energiutredningen, der energibalansen fram mot 2050 også er behandlet.

3. Forsyningssikkerhet og kraftbalanse

Forsyningssikkerheten er behandlet i kapittel 5 og i 10.5.1 i utredningen. Gjennom siste 10 års perioden har Norge samlet sett hatt et lite eksportoverskudd av elektrisk kraft. Balansen mot utlandet har imidlertid vekslet mellom årene – i kalde og tørre år har vi vært nettoimportør. Og det er bare vel et år siden vannmagasinene i Norge var nedtappet ned mot et minimumsnivå på ettervinteren – med tilhørende høye kraftpriser. Ut fra vedtatte fornybarsatsinger går prognosene i retning av klare kraftoverskudd i Norden de nærmeste tiår. Norges Bondelag vil likevel peke på at en i dag har et betydelig innslag av kjernekraft i våre naboland. Skulle en få en raskere utfasing av denne enn forventet, vil det påvirke balansen kraftig.

Svingningene vil bli større i framtidens energisystem. De vil bli enda større i andre europeiske land, med etter hvert store innslag av sol- og vindenergi. I Norge vil større innslag av vindkraft og småkraft og derved mindre andel magasin føre til behov for mer fleksibilitet i forbruket gjennom året. I tørre år kan vi oppleve knapphet og i våte år kan vi risikere at det er mer vann enn kraftverkene kan utnytte. Vi trenger derfor fleksibilitet også for å takle svingninger mellom år.

Bruk av bioenergi til oppvarming i boliger og prosessvarme er viktige svar på disse utfordringene. Husholdninger, industri og fjernvarmeanlegg som kan veksle mellom elkraft og bioenergi blir avgjørende. Mer bruk av bioenergi og elektrisitet er også viktig for å legge om fra det som er igjen av oljefyrt varme. Ved og skogsflis kommer altså til å spille en viktig rolle. Samfunnets behov for fleksibilitet begrunner støtte til omlegging fra ensidig bruk av strøm til en mer fleksibel varmesektor. Det betyr at bioenergi må bli lønnsomt, også i kombinasjonen med elektrisitet.

Sist vinter opplevde en også kraftkrise som følge av at uvær slo ut elforsyningen over store områder i et uventet stort omfang. Slike situasjoner kan være kritiske både for forbrukere og næringsliv. Ikke minst landbruksnæringa med husdyrhold blir hardt rammet i slike situasjoner.

Norges Bondelag mener at disse hensynene til forsyningssikkerheten må få følgende konsekvenser for den norske energipolitikken:

- Mål om et høyt nivå for fornybarproduksjonen
- En kraftig satsing på et tilstrekkelig og robust kraftlinjenett
- Utnytting av lokale ressurser til desentralisert energiproduksjon
- Fokus på mulighetene for varme- og gassproduksjon fra landbrukets ressurser i tillegg til elkraftproduksjonen.

4. Verdiskapingsaspektet

Energiutredningen understreker i kapittel 6 og i 10.5.2 verdiskapings- og ringvirkningseffektene av fornybar energiproduksjon. Norges Bondelag legger vekt på næringsmessig utnytting av gårdens

samlede ressurser til beste for bosetting og næringsaktivitet på bygdene. Energiutnytting der grunneierne kan ha aktive roller i drift og/ eller eierskap vil ofte være en vinn-vinn-situasjon, der en samtidig kan oppnå fornybare energimål og målene om bosetting og næringsvirksomhet over hele landet. Tilleggsnæringer i form av energiproduksjon vil også i mange tilfelle tilføre garden inntekter som bidrar til å styrke grunnlaget for matproduksjon.

5. Miljø- og landskaphensyn i energiproduksjonen

De krevende avveiningene mellom produksjon av rein energi på den ene side, og miljø- og naturvernens hensyn på den annen side, er behandlet i utredningens kapittel 7 og i 10.5.3. Norges Bondelag vil slå fast at det er viktig med miljøforsvarlige utbygginger. Alle potensielle fornybarprosjekter skal ikke realiseres. Det er viktig å få fram de prosjektene som har størst energiproduksjons- og verdiskapingspotensial, samtidig som miljøkonfliktene ikke er for store. Samtidig må det slås fast at en markant satsing på fornybar energiproduksjon ikke kan gjennomføres uten synlige inngrep i naturen. Det kan være grunn til å minne om at all menneskelig økonomisk aktivitet har sitt utspring i utnytting av naturressurser. Både utviklingen i naturen selv og den menneskelige næringsvirksomheten er dynamisk. I mange tilfelle må visuelle endringer i landskapsbildet som følge av ny næringsvirksomhet aksepteres. Biologisk mangfold er generelt viktig å ta vare på, og produksjonsvirksomheten må drives bærekraftig. Men bærekraften har også en sosial og økonomisk dimensjon. I enkelte tilfelle må muligheten for å bevare aktive bygdesamfunn veies opp mot naturvernens hensyn.

Avveiningene mellom satsing på mer fornybar energi og miljø- og naturvern er et hovedelement i de pågående konsesjonsprosessene for energianlegg, jfr. pkt. 10.6.4 i utredningen. Norges Bondelag vil gi uttrykk for at arbeidet som nå er i gang for å få effektivisert prosessene, er høyst påkrevd. Det må etableres tilstrekkelig behandlingsskapasitet og effektive rutiner, slik at konsesjonsbehandlingen ikke blir en flaskehals for å nå fornybarmålene i elsertifikatordningen.

Norges Bondelag vil også gi uttrykk for et synspunkt på skalering av produksjonsanleggene for energi i forhold til miljøkonsekvenser. I flere sammenhenger i den seinere tid har det blitt hevdet at store, konsentrerte produksjonsanlegg gir minst samlete miljøbelastninger. Norges Bondelag deler ikke dette synet. Både ut fra rene miljøhensyn og ut fra mer overordnede politiske vurderinger er det viktig at det åpnes for en differensiert utbyggingsstruktur tilpasset lokale forutsetninger. Mindre, lokale produksjonsanlegg må kunne supplere de større utbyggingene – både innen vannkraft, vindkraft og bioenergi. Norge satser systematisk på etablering av verneområder. Det bør ikke være noen generell målsetting om å ha minst mulig næringsvirksomhet på øvrige, ikke vernete arealer. Tvert imot vil godt forankrede lokale anlegg være positive satsinger som bidrar til energiproduksjon, lokal forsyningssikkerhet og verdiskaping, samtidig som de er lite miljøkontroversielle.

6. Nærmere om nettutbyggingen – kapittel 13 og 10.6.3

Behovet for satsing på et robust og tilstrekkelig utbygd nett er tidligere poengtert. Samtidig som satsing på et solid kraftnett er nødvendig for forsyningssikkerhet og for nye produksjonsmuligheter, åpner tilstrekkelig overføringskapasitet for utjevning av uønskete prisforskjeller på kraft mellom regioner og landsdeler. Det er konstatert en del konflikter knyttet til større nettprosjekter. Norges Bondelag vil understreke at det må etableres gode prosedyrer og prosesser både mot grunneiere og mot allmennheten for å få forankret nødvendige nettprosjekter best mulig. Innenfor visse rammer må det utvises fleksibilitet med hensyn til trasevalg og kabling av kortere strekninger for å imøtekomme både allmennhet og næringsliv. Samtidig er det viktig at prosessene styres slik at prosjektene kan realiseres innen rimelig tid. For grunneierens vedkommende må det tilstås

Vår dato
14.06.2012

Vår referanse
12/00617-2

tilfredsstillende erstatninger for avstått areal – gjerne i form av årlig godtgjørelse. Med tanke på toveis kraftutveksling med utlandet må det også satses på et tilstrekkelig kabelnett til nabolandene.

7. Bioenergi, forskning og teknologiutvikling

Tradisjonelt er vannkraften den billigste energiformen å bygge ut. Men skal målene knyttet til produksjonsvolum for fornybar energi, verdiskapings- og forsyningsikkerhetsmålene nås, er det viktig at rammebetingelsene muliggjør utnytting av også vindkraft- og bioenergiressurser. Videre forsknings- og teknologiutviklingsinnsats vil kunne resultere i mer kostnadseffektive produksjonsformer og forbedrete logistikk-løsninger. Norges Bondelag ser den videre satsingen på FoU, innovasjon og kompetanse i energisektoren som svært viktig, jfr. kapittel 11 og 10.6.5. Videre er Norges Bondelag tilfreds med at utredningen i tillegg til elkraftproduksjonen fokuserer på energimulighetene knyttet til landbrukets bioenergiressurser. Energiproduksjon basert på bioenergiressurser fra landbruksnæringa kan gi et betydelig bidrag til vår samlede fornybarproduksjon. Varmeleveranser uten bruk av fossilt brennstoff vil være et viktig bidrag i energiforsyningen mange steder. For større produksjonsanlegg vil også kombinasjonen av kraftproduksjon og varmeleveranser være et alternativ. Dette har vært et utstrakt satsingsområde i nabolandet Sverige. Offensiv satsing på mer bioenergi bruk vil også kunne vitalisere og styrke skogbruksnæringa og gi positive klimavirkninger over tid ved at en mer aktivt drevet skogbruksnæring kan bygge opp en større trekapital med høyere CO₂-binding. Landbruksnæringa disponerer også betydelige gjødselressurser, som alene eller i kombinasjon med husholdningsavfall kan nyttes til produksjon av biogass. Norges Bondelag mener at forholdene må legges bedre til rette for økonomisk utnytting av denne ressursen. I tillegg til at den vil gi rein, fornybar gassproduksjon, vil de positive klimaeffektene også bli store.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Arild Bustnes

Terje Engvik